

İlk ve Acil Yardım Programı ve Perfüzyon Teknikleri Program Mezunlarının Mesleki Hedef ve Beklentilerinin İncelenmesi: Pilot Çalışma

Investigation of Professional Targets and Expectations of First and Emergency Aid and Perfusion Technology Program Grades: A Pilot Study

¹Mersin Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Mersin, Türkiye
²Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp AD, Mersin, Türkiye

Leyla Bahar¹, Sema Erden Ertürk¹, Bora Reşitoğlu¹, Hakan Kar²

ÖZET

Amaç: Bu çalışmada, sağlık hizmetleri dinamiklerinin irdelenmesi ve sağlık eğitiminde yenilikçi yaklaşımlara katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Yöntemler: Çalışmaya, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu (SHMYO) İlk ve Acil Yardım Programı (İAYP) ve Perfüzyon Teknikleri Programı (PTP) mezunlarından 20'şer kişi dahil edildi. Mezun öğrencilerin, mesleki yeterlilikler, kendine güven, bilgi beceri düzeyi, mezuniyet sonrası kaygı ve beklentilerini değerlendirmek ve karşılaştırmak için "Mezun Memnuniyeti Anketi" gerçekleştirildi. İstatistik analizler için "Ki-Kare Analizi" uygulandı.

Bulgular: İAYP mezunlarının %60'ı, verilen eğitimin okula girişteki beklentilerini karşıladığını ve %80'i iş bulmada sıkıntı olmayacağını belirtmişlerdir. PTP'da ise %65'i mesleki özgüven ve okula giriş beklentisinin karşılandığını, %60 'ı iş bulmayla ilgili kaygıları olduğunu bildirmişlerdir. İki grup arasında "Mezuniyet sonrası iş bulmaktan sıkıntı yaşamadım" cümlesinin değerlendirilmesinde, anlamlı bir fark olduğu gözlemlenmiştir (p=0,018).

Sonuç: Bu pilot çalışma ile İAYP ve PTP mezunlarının eğitimleri ve meslekleri hakkındaki görüşleri, yetenekleri, ileriye yönelik beklenti ve kaygıları ile ilgili önemli bilgilere ulaşılmıştır. Sağlık eğitiminde beklentilerin tatmini, iş verimini artırıp sağlık kalitesini yükseltecektir. Daha geniş kapsamlı çalışmalarla bu sonuçların netleştirilmesi; eğitimdeki yenilikçi yaklaşımlar ve sağlığı iyileştirme programlarının desteklenmesi açısından önemli olacaktır.

Anahtar kelimeler: İlk ve acil yardım, perfüzyon teknikleri, mesleki beklenti, iş tatmini, memnuniyet anketi

ABSTRACT

Objective: In this study, it was aimed to examine the dynamics of health services and contribute to innovative approaches in health education.

Methods: We included twenty graduated students both from Health Services Vocational School Emergency and First Aid Program (EFAP) and Perfusion Techniques Program (PTP) in our study. "Graduate Satisfaction Survey" was carried out in order to evaluate and compare the vocational qualifications, self-confidence, knowledge skill level, post-graduation anxiety and expectations of graduate students. "Chi-square analysis" was applied in the SPSS 17.0 program for statistical analysis.

Results: Sixty percent of EFAP students mentioned that the education given in the school met their expectations in school entry and 80% of these students also mention that they didn't have any difficulties in finding job. Sixty five percent of PTP students stated that the education given in the school met their expectations in professional confidence and school entry, however sixty percent of these students said that they had concerns about finding job.

Correspondence: Leyla Bahar
 MEÜ Sağlık Hizmetleri MYO
 Email: laylabahar@gmail.com

Geliş Tarihi / Received: 28.8.2017,
Kabul Tarihi / Accepted: 17.09.2017
Doi: 10.5799/ahinjs.03.2017.01.008

It was observed that there was a meaningful difference between the two groups in the evaluation of the phrase "I did not have difficulty in finding a job after graduation" ($p=0.018$).

Conclusion: It was reached an important information about views on professions, skills, future expectations and concerns of EFAP and PTP graduate students in our study. Supporting of these results in our study with further comprehensive studies will be important in terms of innovative approaches in education and confirming in health promotion programs.

Key words: Emergency and first aid, perfusion techniques, career prospects, job satisfaction, satisfaction survey

GİRİŞ

Sağlık hizmeti veren kurumları diğerlerinden ayıran birçok farklı konu vardır. Bunlar, kar elde etmenin ilk amaç olmaması, sağlık kurumlarının dinamik yapıda 24 saat hizmet verebilmesi, her konuda uzmanlaşmanın olması, arz-talep dengesinin çoğunlukla olmaması ve matriks yapıda faaliyet gösteren kurumlar olmasıdır [1]. Sağlık hizmeti sunumu süresince ortaya çıkan yarar zarar dengeleri sonucunda varılan en yüksek iyileşme beklentisi, hizmetin kalitesini ortaya çıkarmaktadır [2]. Sağlık hizmetleri, toplumun refah seviyesinin ve mutluluğunun artırılması için insanın fiziksel, ruhsal ve toplumsal bakımdan sağlığın korunması, iyileştirilmesi ve bunları yerine getirmede sürekliliğin sağlanmasını temel alan hizmetleri içermektedir [3]. Son yıllarda, toplumsal sağlığın sürekli iyileştirme açısından kalite standartlarına uygun uygulamalar, sağlığın geliştirilmesi konularını desteklemektedir [4]. İyi hizmet kalitesinin gereklerinden biri ise iş tatminidir. 1900'lerin başından beri birçok çalışmanın odak noktası olan iş tatmini konusunda günümüze kadar farklı açıklamalar yapılmıştır. Tanner'ın tezinde; Hoppock iş tatminini, kişinin "işimden memnunum" demesine yol açan "psikolojik, fizyolojik ve çevresel faktörlerin birleşimi" olarak tanımlarken [5]; Çetin'in tezinde Robbins, "çalışanların yaptıkları işi sevme derecesi" olarak açıklamıştır [6]. Çalışmamızda incelenen SHMYO programlarından biri, İAYP'dır. Bu programın temel amacı, acil durumlarda hastanın yaşamını kurtarmaya veya sakatlıkları önlemeye yönelik müdahaleleri en uygun şekilde gerçekleştirebilecek ve acil sağlık hizmeti veren birimlerinde görev yapacak nitelikli acil bakım tekniklerinin topluma kazandırılmasını sağlamaktır. İlk müdahaleleri yapıldıktan sonra da hasta ya da yaralıların, ambulansla güvenli bir şekilde hastanelere götürülmesini sağlayan sağlık elemanı yetiştirmektir. İAYP mezunlarının, insan için hayati önem taşıyan bu mesleği uygulama esnasında karşılaştıkları sorunlarla başa çıkabilme yeteneği kazandırılması, hastayı sağlığına kavuşturabilecek düzeyde yeterli bilgi, beceriyi alabilmesi ve mesleki risklerden haberdar olması gibi konular çok önemlidir. Sağlık Bakanlığı'nın, ilgili kurumlarında hizmet kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmaları hız kazanmıştır. Hizmet kalitesinin belirlenmesine yönelik olarak oluşturdukları bir dizi standartlarla kalitenin artırılması, bu çalışmaların farklı bir boyutunu oluşturmaktadır [7]. Ambulans personeli, çalışma şartlarındaki ilgili stresörlerden dolayı sağlıklarının tehdidi nedeniyle risk altındadırlar. Akut stres; yorgunluk, tükenmişlik, ve post-travmatik semptomlar gibi sağlık belirtileri ile ilgili olsa da, uzun vadede sağlığı tehdit eden belirtileri tahmin etmek güçtür. Ana risk faktörleri; danışman desteği yetersizliğine ek olarak, meslektaşları ile iletişimlerinin sınırlı düzeyde kalması, çalışma ortamının

sosyal yönleri açısından zayıf olması gibi nedenler sayılabilir. İAYP çalışanlarının, çalışma ortamlarıyla ilgili yenilikler yapılacağında bu sosyal yönlerin dikkate alınması gerekmektedir [8]. Çünkü bunlar, motivasyon ve verimi artıran direkt etkenlerdir.

Çalışmamızda incelediğimiz SHMYO programlarından diğeri ise; Perfüzyon Teknikleri Programı'dır [PTP]. Programın amacı, kalp damar cerrahı veya anestezi uzmanı gibi bir uzman hekimin gözetiminde; kalp ameliyatlarında kullanılan kalp-akciğer pompasını kullanabilecek, solunum veya dolaşım yetmezliklerinde kullanılan kalp-akciğer destek cihazlarını ve böbrek yetmezliğinde kullanılan diyaliz cihazlarını, hemo-diyalizasyon ve ototransfüzyon cihazlarını hazırlayıp çalıştırabilecek ve takip edecek sağlık elemanları yetiştirmektir. Kalp-akciğer makinesinin icat edilip kullanılmaya başlanmasından itibaren perfüzyonistlik mesleği ortaya çıkmıştır. Hayati önemi olan bu mesleği uygulayan perfüzyonistlerin mesleğini icra ederken yaptıkları işten aldıkları haz, yapılan mesleğin uygulamadaki kalitesini ve mesleği uygulayanların da mutluluğunu etkilemektedir [9]. Sağlık hizmetleri sunumunda memnuniyet kavramı, son yıllarda önem kazanan bir konu olmuştur [10]. Günümüzde tıp alanındaki teknolojik gelişmeler, insanların eğitim seviyesinin ve yaşam standartlarının yükselmesi, bireylerin sağlık alanında kaliteden beklentilerinin yüksek düzeyde olması gibi unsurlar sağlıkta toplam kalite yönetiminin oldukça önem kazanan bir kavram olarak ortaya çıkmasını sağlamıştır [11]. "Yataklı Tedavi Kurumları Kalite Yönetimi Hizmet Yönergesi"ne göre, yataklı tedavi kurumlarında kalite yönetimi uygulamasındaki faaliyetler, belirli esaslar çerçevesinde yürütülmektedir. Bunlar; personelin kendi becerilerini ortaya koyabileceği çalışma ortamının sağlanması, personele çözümün bir parçası olmak anlayışının benimsetilmesi, personelin katılımını sağlayarak, ekip ruhunu oluşturacak planlama ve uygulamaların yapılmasıdır [12]. Mesleğin icra edilmesinde, sağlık hizmet kalite ve standartlarının artırılması sadece hasta memnuniyetini değil aynı zamanda, sağlık çalışanlarının da iş tatmini ve memnuniyetini arttıracaktır. Böylece program mezunlarının mesleklerinden aldıkları haz artacak ve mesleki memnuniyet düzeyleri de yükselecektir. Memnuniyet duygusu çalışanın başarısını dolayısı ile kurumun başarısını direkt ilgilendiren bir konu olmakla beraber müşteri/hasta memnuniyetini de beraberinde getirecektir [13]. Yenal ve ark.'nın yaptıkları çalışmada, çalışmaya katılan bireylerin mesleğinden memnun olma durumları incelendiğinde çalışmaya katılan 140 bireyin (%91,5) seçtiği meslekten memnun olduğunu belirttiği gözlemlenmiştir [14].

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu çalışmada, Mersin Üniversitesi SHMYO Tıbbi Hizmetler ve Teknikleri Bölümü İAYP ve PTP'dan mezunlarımızın,

Perfüzyon Tekniklerinin Mesleki Hedef ve Beklentileri

Yüksekokulumuzun kazandırdığı bilgi beceri düzeyi, kişisel özgüven, öğrencilerin mesleki yeterlilikleri, mezuniyet sonrası kaygı ve beklentilerinin değerlendirilmesi amaçlandı. Çalışma mezunlar için düzenlenen “mezun memnuniyet anketi” olarak ve 20’şer mezun öğrenci dahil edilerek uygulandı. Tıbbi Hizmetler ve Teknikleri Bölümü İAYP ve PTP’den mezun olan bireylere, mesleki beklentilerine yanıt bulma düzeyleri değerlendirilmek üzere 18 sorudan oluşan bir anket hazırlandı. Yüz yüze görüşme ve e-mail şeklinde anket sorularının yanıtlanması sağlandı. Ayrıca yüksekokulumuzun bu iki programının karşılaştırılabilmesi

içinde, 18 sorudan oluşan anket soruları ve ölçek, Tablo 1’de görüldüğü gibidir. Anket, İAYP ve PTP mezunlarına uygulanmış olup, verilen cevaplar, soru bazında karşılaştırıldı. İstatistiksel analizler, Statistical Package for Social Sciences (SPSS) Windows 17.0 sürümü kullanılarak yapıldı. Tanımlayıcı istatistikler yapıldı, veriler sayı ve yüzde olarak sunuldu. Sayılarla elde edilen değerlerin karşılaştırmasında Ki-kare testi uygulandı, $p < 0,05$ anlamlı kabul edildi. Çalışmada kullanılan anketler pilot çalışma anketidir, daha sonraki çalışmalarda geçerlilik-güvenilirlik analizleri yapılacaktır.

Tablo 1. İlk ve Acil Yardım ve Perfüzyon programı öğrencilerine yöneltilen anket soruları

Ölçek	1 (Kesinlikle Katılmıyorum)	2 (Katılmıyorum)	3 (Kararsızım)	4 (Katılıyorum)	5 (Kesinlikle Katılıyorum)
Soru	Yüksekokulumuzda almış olduğum ön lisans eğitiminin kalitesi yeterlidir				
Soru	Yüksekokulumuzun kazandırdığı mesleki özgüven düzeyi yeterlidir				
Soru	Yüksekokulumuzun kazandırdığı yazılı ve sözlü iletişim kurma becerisi yeterlidir				
Soru	Yüksekokulumuzda verilen eğitimin kişisel gelişimimize katkısı vardır				
Soru	Kazandırdığı kendi kendine öğrenme becerisi yeterlidir				
Soru	Yüksekokulumuzda verilen eğitim okula girişteki beklentilerimizi karşılamıştır				
Soru	Yüksekokulumuzda verilen eğitim sırasında hastanede yaptığımız uygulama derslerinin olanakları yeterlidir				
Soru	Yüksekokulumuz danışman hocalarına ihtiyaç duyduğumda ulaşabildim				
Soru	Yüksekokulumuz gelecekteki kariyerimizi belirlemede önemli rol oynamıştır				
Soru	Yüksekokulumuzda verilen mesleki eğitimin, şimdiki görevimize katkısı vardır				
Soru	Yüksekokulumuzda aldığım eğitimin beni iş hayatına yeterince hazırladığını düşünüyorum				
Mezuniyet Sonrası İş Bulmakta Sıkıntı Yaşamadım					
Soru	Mezun olduktan sonra sınıf arkadaşlarımla ilişkimi sürdürdüm				
Soru	Mezun olduktan sonra Yüksekokul hocalarımla iletişimi sürdürdüm				
Soru	Yüksekokulumuzda verilen eğitimden memnun kaldım				
Soru	Eğer tekrar seçim şansım olsaydı yine aynı programı seçerdim				
Soru	Mersin Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulunda okuduğum için mutluyum				
Soru	Mesleğe ilgi duyan öğrencilere Mersin Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulunu öneririm				

BULGULAR

Ankete katılan İAYP mezunlarının %80’i, Yüksekokulumuzda almış olduğu ön lisans eğitimi kalitesinin ve Yüksekokulumuzun kazandırdığı mesleki özgüven düzeyinin yeterli olduğunu belirtmiştir. Katılımcı mezunların %85’i, “Yüksekokulumuz gelecekteki kariyerimizi belirlemede önemli rol oynamıştır” ifadesini onaylarken yine aynı oranda katılımcı, Yüksekokulumuzun kazandırdığı yazılı ve sözlü iletişim kurma becerisini yeterli bulduklarını bildirmişlerdir. Mezunların %65’i, Yüksekokulumuzda verilen eğitimin kişisel gelişimlerine katkısı olduğunu belirtmiştir.

Yüksekokulumuzda verilen eğitimin okula girişteki beklentilerini karşılamasıyla ilgili soruya %60 mezun, olumlu yanıt vermiştir. Ayrıca %70’i Yüksekokulumuzda verilen mesleki eğitimin, şimdiki görevimize katkısı vardır ifadesine katıldıklarını belirtmişlerdir. Ankete katılan mezunların %80’i mezuniyet sonrası iş bulmakta sıkıntı yaşamadığını ve “eğer tekrar seçim şansı olsaydı yine aynı programı seçeceğini” belirtmiştir. %75 mezun, Mersin Üniversitesi SHMYO’nda okuduğu için mutlu olduğunu bildirmiştir.

Mersin Üniversitesi SHMYO’nda PTP mezunları için uygulanan anketlerin istatistiksel analizi sonucunda ise; ankete katılan mezunların %80’i, “Yüksekokulumuz gelecekteki kariyerimizi belirlemede

önemli rol oynamıştır” ifadesine katılmışlardır. %85’i de, yüksekokulumuzda verilen mesleki eğitimin, şimdiki görevlerine önemli katkısı olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca, ankete katılan mezunların %65’i Yüksekokulumuzda almış olduğu ön lisans eğitiminin kalitesinin yeterli olduğunu, verilen eğitimin kişisel gelişimlerine katkısı olduğunu belirtirken, aynı zamanda Yüksekokulumuzun kazandırdığı kendi kendine öğrenme becerisinin yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların %65’i, Yüksekokulumuzda verilen eğitimin, okula girişteki beklentilerini karşıladığını ve Yüksekokulumuzda verilen eğitim sırasında hastanede yapılan uygulama derslerinin olanaklarını, yeterli bulduklarını, %60’ı iş bulmayla ilgili kaygıları olduğunu bildirmişlerdir. Ankete katılan mezunların %70’i eğer tekrar seçim şansım olsaydı yine aynı programı seçeceğini, %75’i, Mersin Üniversitesi SHMYO’nda okuduğu için mutlu olduğunu söylemişlerdir. Ankete katılan mezunların %80’i ise, mesleğe ilgi duyan öğrencilere, Mersin Üniversitesi SHMYO’nu önerdiğini belirtmişlerdir. İAYP ve PTP anketlerine soru bazında Ki-Kare testi uygulandığında diğer sorularda yakın sonuçlar elde edilmiş, sadece 12. soruda “Mezuniyet sonrası iş bulmakta sıkıntı yaşamadım” cümlesinde, iki grup arasında, anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir (p=0,018).

TARTIŞMA

Literatürde, iş tatminine ilişkin faktörler farklı yazarlarca farklı boyutlarda irdelenmektedir. Tella ve ark.’nın çalışmasında Luthans bu boyutları; işin yapısı, ücret, yükselme olanağı, yönetim ve iş arkadaşları olarak belirtirken [15], Yelboğa’nın çalışmasında Spector; ücret, yükselme, yöneticiler, ek imkânlar, olası ödüller, çalışma koşulları, iş arkadaşları, işin yapısı, iletişim boyutları şeklinde vurgulamaktadır [16]. Toplam kalite yönetimi çalışmalarında; dış müşteri kavramı, sağlık kurumunun hizmetlerinden direkt olarak veya dolaylı olarak yararlanan kişi ve kurumları kapsamaktadır [17]. İç müşteri olarak tanımlanan “personelin memnuniyeti” ve “iş doyumları”na öncelik verilmeden ve doyumunu artıran faaliyetler yapılmadan dış müşterilerin sürekli memnuniyetinin sağlanamayacağı göz ardı edilemez. Ayrıca çalışanların memnuniyetinin sağlık sisteminde kalitenin ana öğelerinden olan sürekliliği sağlamak bakımından önemli bir unsur olduğu bilinmektedir [18]. Kurum ve kuruluşlarda çalışanların özellikle memnuniyet ve motivasyonlarının korunması ve bu duyguların yüksek olması hem kurum hem de çalışanlar için oldukça önemlidir. Mesleki tatmin her iş alanı için hassasiyet taşıyan bir konudur. Sağlık hizmetlerinin konusunun insan olması ve bu yüzden daha fazla dikkat ve hassasiyet gerektirmesi nedeniyle, sağlık çalışanlarında mesleki memnuniyet daha da önem taşımaktadır [19,20].

Çalışmamızın temel konusunda olduğu gibi, hastayı memnun edebilecek, sağlığıyla ilgili problemleri çözmeyi kolaylaştıracak yaklaşımların başında, sağlık hizmeti sunan sağlık personelinin memnuniyetinin de büyük önem taşıdığı görülmektedir. Çünkü bireysel tatmin ve yapılan işten memnuniyet duymak, o kişinin

verdiği sağlık hizmetlerini de olumlu yönde etkilemektedir. Aracı bir rol üstlenen sağlık hizmetlerinin verildiği sağlık kuruluşu ise, hasta sağlık ekibi ve doktoru bir araya getirmekte ve tedavi için uygun ortamı hazırlayıcı bir işlev görmektedir [21]. Güvenli ve iş verimini artıracak şartlarda çalışmanın önemi tartışılmaz ve sağlık hizmeti veren personele sunulması gereken en önemli çevre şartlarından biridir. Sağlık kurumlarının varlık amacı olan hasta sağlığının sürekliliği yanı sıra bu şartları sağlayacak olan sağlık personelinin memnuniyetinin de göz ardı edilmemesi başlıca başarı etkenlerinden biri olabilir. Bayram ve ark.’nın yaptıkları çalışmada [9], Türkiye’de çalışan perfüzyonistlere anket uygulaması yapılmış ve iş doyum düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. 162 perfüzyonistin katıldığı çalışmada, perfüzyonistlere, Paul Spector’a ait olan Atilla Yelboğa tarafından Türkçe’ye çevrilen 36 soruluk “İş tatmini anketi” uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda perfüzyonistlerin toplam memnuniyeti ortalamanın üzerinde çıkmıştır. Buradan hareketle çalışmaya katılan perfüzyonistlerde iş doyumunu vardır denilebilir. Memnuniyetin en yüksek olduğu alanlar, yapılan işten, iş arkadaşlarından ve ücretten duyulan memnuniyettir. Cinsiyete göre toplam memnuniyetin yüksek olduğu grup erkeklerdir. Kanundaki görev tanımlarının yetersiz olduğunu düşünenlerin, iş doyum düzeylerinin düşük olması öncelikle ele alınmalıdır. Bizim çalışmamızda PTP’na yapılan anket soruları, mesleki yeterlilik ve beklentilerinin belirlenmesi hedeflenerek, yeni mezunlar için hazırlanmıştır. Sağlık çalışanlarının memnuniyetlerini olumsuz etkileyen faktörlere karşı önlemlerin alınması, hizmet kalitesinin artmasına katkıda bulunacaktır. Memnuniyet duygusu çalışanın başarısını dolayısı ile kurumun başarısını direkt ilgilendiren bir konu olmakla beraber müşteri memnuniyetini de beraberinde getirecektir [13].

Sonuç olarak, PTP mezunlarına uygulanan anketlerde, mezunların tamamına yakınının kamu kurumlarında çalışmak istedikleri ve bunu da iş garantisi, çalışma saatleri, ücret gibi daha iyi şartlardan dolayı tercih ettikleri tespit edilmiştir. Tekrar seçme şansı olsaydı, sağlıkla ilgili bir alan seçmek isteyenlerin yüksek oranda olmasına rağmen, katılımcıların sadece yarısının tekrar aynı bölümü seçmek istemesi dikkat çekicidir. Bunun nedeninin, PTP’nın az biliniyor olması, meslek tanımının henüz netleşmemiş olması ve kamu kurumlarına atamaların az sayıda olması gibi durumlar olduğu düşünülmektedir. Bu sorunların ve belirsizliklerin eğitim ve sağlık politikalarında yeni düzenlemelerle çözümlenmesi ile programa olan ilginin artması beklenmektedir ve meslekle ilgili iş memnuniyetinin artması ümit edilmektedir. Yüksekokulumuzda verilen eğitimin kişisel gelişimlerine katkısı olup olmadığı ve kendi kendine öğrenme becerisinin yeterliliği araştırıldığında, bu oranın yetersiz olduğu gözlemlenmiştir. Bunun nedenleri arasında, öğrencilik dönemini tamamlayan mezunlarımızın, öğrenim sürecinde, meslek edinme kaygısıyla bazı sosyal ve kültürel aktivitelere katılmadığı ve bazı aktüel olayları da takip edemediği düşünülmüştür.

Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulları’nda İAYP’da öğrencilerin gelecekle ilgili beklentileri arasında çok önemli bir yer kaplayan kamu kurumlarına atanma; iş garantisi olması ve kısa sürede meslek sahibi olma gibi beklentilerinin olması doğaldır.

Bu yüzden çalışmamızda uygulanan ankette kamu kurumlarına atanma beklentisi konusu sorgulanmıştır. Bu beklentilerin karşılık bulması durumunda memnuniyet düzeylerinin artması da tahmin edilebilir. Ancak, İAYP mezunları için unutulmaması gereken husus, insan için hayati önem taşıyan bir meslek olduğunun göz ardı edilmemesi ve mesleki risklerin yüksek olduğunun bilinmesidir. Bu hassas konular üzerinde de yeterli bedensel, zihinsel ve psikolojik donanım sahibi olmaları, İlk ve Acil Yardım uygulamalarında karşılaşılabilecekleri zorlukların kolaylıkla aşılmasını sağlayacaktır. Buna ek olarak da direkt veya dolaylı olarak, mesleki memnuniyet düzeylerini artıracaktır. İAYP'dan mezun olan ambulans personelinin sağlığı üzerine yapılan bazı araştırmalarda, bu personelin mesleki risklerle fazlasıyla karşı karşıya geldiği görülmüştür. Sterud ve ark.'nın ambulans çalışanlarının sağlığı üzerine yaptıkları bir sistemik derleme çalışmasında, ambulans çalışan personelin sağlığının, diğer sağlık çalışanları ve diğer çalışma gruplarıyla kıyaslandığında, mortalite, yaralanmalı, ölümcül kazalar ve sakat kalmaya bağlı erken emeklilik oranının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, ambulans personelinde kas-iskelet sisteminde görülen hastalıklar ve sırt problemlerinin, genel popülasyona göre daha fazla olduğu gözlemlenmiştir. Buna ilave olarak, Travma Sonrası Stres Bozukluğu [TSSB], anksiyete ve psikopatolojik durumlar genel topluma göre daha yüksek bulunmuştur [22]. İşle ilişkili TSSB'nin önlenmesi, sağlıklı bir organizasyonel ve psikososyal çalışma ortamı, çalışanların sistematik eğitimi, meslektaşları ve yöneticilerin sosyal desteği ve kritik bir olaydan sonra çalışanların uygun şekilde takip edilmesini içerir [23]. Son zamanlarda, çalışanların psikososyal ortamlarını içeren birçok çalışma yapılmıştır. Sinclair ve ark. son 20 yılda "merhamet yorgunluğu" kavramının; sağlık hizmeti sunumuyla ilgili stres üzerine yeni bir söylem olduğunu vurgulamışlardır [24]. Sağlık Meslek Liseleri ve Acil Tıp Teknisyenleri [ATT] tarafından iş garantisi nedeniyle sık sık tercih edilen bu program mezunları için, 112 Acil Sağlık Hizmetlerinde çalışanların, mesleki risk etmenlerini bilmesi ve koruyucu önlemleri alabilecek bilgi ve beceri düzeyine sahip olması çok önemlidir. Göreve başlamak üzere olan bireylerin sadece bu riskleri bilmesi yetmez aynı zamanda uygun koruyucu güvenlik önlemlerinin nasıl alınması gerektiğini de öğrenmesi gerekir. Oysa Yenil ve ark.'nın yaptıkları çalışmada, hastane öncesi acil sağlık hizmeti verecek olan İAYP ve ATT'lerin üyesi olacakları mesleğin risklerinden yeterince bilgi sahibi olmadıkları gösterilmiştir [14]. Bu yüzden, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokullarında İAYP öğrencilerinin mesleki avantajları yanı sıra mesleki risklerle karşılaşma olasılıklarının vurgulanması, mezuniyet sonrası beklentilerini daha gerçekçi boyutta bilmelerini sağlayacaktır. Yükseköğretimde kalite anlayışının geliştirilmesi ile öğrencilerin memnuniyet düzeyleri arasında doğrusal bir ilişki bulunmaktadır [25]. Çalışmamızdaki İAYP mezunlarına yöneltilen kritik sorulardan biri olarak, iş bulmadaki beklentileri değerlendirildiğinde, %80'i iş bulmada sıkıntı olmayacağını belirtmişlerdir. Bu sonuç mesleki tatmin sağlama açısından olumlu değerlendirilmiştir. %60'ı, Yüksekokulumuzda verilen eğitimin, okula girişteki beklentilerini karşıladığını ve eğitim sırasında hastanede yapılan uygulama olanaklarını, yeterli bulduklarını bildirmişlerdir. Hedefimiz; bu

oranın daha da artırılması, öğrenci ve mezunların mesleki tatmin ve memnuniyet düzeylerinin yükseltilmesi için gerekli önlemlerin alınması, yenilikçi eğitim ve sağlık politikalarıyla desteklenmesi olacaktır. Bu program mezunlarının çalışma hayatında; olumsuzluklarla baş edebilme, kriz yönetebilme, anlık doğru kararlar verebilme yeteneklerini artırmalarını sağlamak, mesleki risk kaygılarını azaltacak ve tatmin düzeylerini yükseltecektir. İAYP VE PTP mezunlarının anket sonuçlarının kıyaslanması sonucunda ise diğer sorularda anlamlı fark olmamakla birlikte, iş bulmayla ilgili beklentileri sorusunda istatistik olarak anlamlı bir sonuç çıkmıştır. PTP mezunlarının, meslek tanımlarının yeni ve henüz anlaşılmaya başlaması ve atamaların az sıklıkla yapılması gibi nedenlerden dolayı, gelecek beklentilerinin düşük olduğu gözlenmiştir. Oysa ambulansla hastaya acil ulaşım ve müdahalenin sağlık politikalarında uzun süredir geniş yer kaplaması, atamaların sık ve çok sayıda olması, İAYP'da gelecek beklentilerini olumlu etkilemiştir. Çalışmada geçerlilik-güvenirlilik değerlendirmesi yapılabilen bir ölçek kullanılmamış olması, çalışmayı sınırlayan bir öğedir. İleri çalışmalarla sayının artırılmasının ve sonuçların desteklenmesinin, çalışmanın bilimsel değerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Sonuç olarak, yüksekokulumuz İAYP ve PTP mezunlarımızın, sağlık alanında mesleklerini uygulamaları için gerekli motivasyon ve iş tatmini açısından durumlarını belirlemek ve ileri dönemlerde gerekli uygulamalar ve tedbirlerin ortaya konulmasını sağlamak gerekmektedir. Mezunların beklentilerini göz önüne alarak iyileştirmeler yapılması halinde tatmin düzeyinin daha da yükseleceği düşünülmektedir. Bu durumda, iyi hizmet kalitesinin gereklerinden biri olan iş tatmini oluşacaktır, toplumsal sağlık hizmetlerinin kalite standartlarına uygunluğu ve sağlığın geliştirilmesi konularının desteklenmesi sağlanabilecektir.

Conflict of Interests: The authors declare that they have no conflict of interest.

Financial Disclosure: No financial support was received.

Çıkar Çatışması Beyanı: Yazarlar çıkar çatışması olmadığını bildirmişlerdir.

Finansal Destek: Bu çalışma için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

KAYNAKLAR

1. Coşkun A, Akın A, Tarım M. Sağlık Hizmetlerinde Kalite Yönetimi. Coşkun A, Sağlık Hizmetleri Yönetim Rehberi, 1. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2009: 65-89.
2. Tengilimoğlu D, Akbolat M, Işık O. Sağlık İşletmeleri Yönetimi, 8. Baskı İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık, 2015: 328.
3. Aslantekin F, Göktaş B, Uluşen M, Erdem R. Sağlık Hizmetlerinde Kalite Deneyimi: Dr. Ekrem Hayri Üstündağ Kadın Hastalıkları ve Doğum Hastanesi Örneği. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi. 2007;2:55-71.
4. Güden E, Öksüzkaya A, Çetinkara K. Kayseri ili kamu hastanelerinde sağlıkta kalite standartlarının değerlendirilmesi. Sağlıkta Performans ve Kalite Dergisi. 2010;1:144-66.

5. Tanner BM. Analysis of the Relationships Among Job Satisfaction, Organizational Trust, and Organizational Commitment in an Acute Care Hospital. (Ph.D. Thesis). Faculty of Saybrook Graduate School and Research Center. San Francisco, USA: 2007.
6. Çetin F. Örgütsel Vatandaşlık Davranışlarının Açıklanmasında Örgütsel Bağlılık, İş Tatmini, Kişilik ve Örgüt Kültürünün Rolü. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara, Türkiye: 2011.
7. Güler H. Sağlıkta Ulusal Kalite Sistemine Giden Yol: SKS. Sağlık ve İnsan Dergisi. 2012;10:10-2.
8. Van der Ploeg E, Kleber RJ. Acute and chronic job stressors among ambulance personnel: predictors of health symptoms. *Occup Environ Med.* 2003;60:40-6.
9. Bayram H, Gezgin MF. Çalışanlarda İş Doyumu (Perfüzyonistler örneği). Tez HSYK/T26. Beykent Üniversitesi. İstanbul, Türkiye: 2014.
10. Özer A, Çakıl E. Sağlık hizmetlerinde hasta memnuniyetini etkileyen faktörler. *Tıp Araştırmaları Dergisi*, 2007;5:140-3.
11. Çavuş MF, Gemici E. Sağlık sektöründe toplam kalite yönetimi. *Asos Journal.* 2013;1:238-57.
12. Kaya S. Çeşitli ülkelerdeki hastanelerde uygulanan toplam kalite yönetimi/sürekli kalite iyileştirme çalışmalarından örnekler. *Amme İdaresi Dergisi.* 2003;36:83-101.
13. Kanber NA, Gürlek Ö, Çiçek H, Gözlükaya A. Bir sağlık kurumunda sağlık çalışanlarının memnuniyeti. *Sağlıkta Performans ve Kalite Dergisi.* 2010;1(2):114-26.
14. Yenal S, Ergör A. Hastane öncesi acil bakım eğitiminde mesleki risklerin yeri. *Turk J Emerg Med.* 2013;13:33-41.
15. Tella A, Ayeni CO, Popoola SO. Work motivation, job satisfaction, and organisational commitment of library personnel in academic and research libraries in oyo state, Nigeria. *LPP (e-journal).* 2007;1-16.
16. Yelboğa A. Validity and reliability of the Turkish version of the job satisfaction survey (JSS). *WASJ.* 2009;6:1066-72.
17. Kavuncubaşı Ş. Hastane ve Sağlık Kurumları Yönetimi, 2. Baskı. Ankara: Siyasal Kitapevi, 2010:224-5.
18. Ünal D, Çetinkaya F, Özyurt Ö, Kayabaşı A. Bir Üniversite Hastanesinde Çalışan Sekreterlerde İş Memnuniyeti. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi.* 2006;9:1-18.
19. Aydın R, Kutlu Y. Hemşirelerde iş doyum ve kişilerarası çatışma eğilimi ile olan ilişkisini belirleme. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi.* 2001;5:37-45.
20. Tekingündüz S, Tengilimoğlu D. Hastane Çalışanlarının İş Tatmini, Örgütsel Bağlılık Ve Örgütsel Güven Düzeylerinin Belirlenmesi. *Sayıştay Dergisi.* 2013;91:77-103.
21. Bekaroğlu ŞB. Toplam Kalite Yönetimi Uygulamalarının ve ISO 9000 Kalite Güvencesine Sahip Olmanın Hastane Performansına Etkileri: İstanbul'daki Özel Hastaneler Üzerinde Bir Araştırma. *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi.* 2005;9:18-32.
22. Sterud T, Ekeberg Q, Hem E. Health status in the ambulance services: a systematic review. *BMC Health Serv Res.* 2006;6:82.
23. Skogstad M, Skorstad M, Lie1 A, Conradi1 HS, Heir T, Weisæth L. Work-related post-traumatic stress disorder. *Occup Med.* 2013;63:175-82.
24. Sinclair S, Raffin-Bouchal S, Venturato L, Kondejewski JM, Smith-MacDonald L. Compassion fatigue: A meta-narrative review of the healthcare literature. *IJNS.* 2017;69:9-24.
25. Aktel M, Davras Ö, Çetinceli E. Meslek Yüksekokulu Eğitim Hizmet Kalitesinin Öğrenci Memnuniyet Ölçeği İle Değerlendirilmesi: Isparta MYO Örneği. 4. Ulusal Meslek Yüksekokulları Sosyal ve Teknik Bilimler Kongresi, Burdur. 2017; 406-16.